

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק נפתח במאמר העורך, כמדורו "הנדרן", הנושא את הכותרת "התור הביוז". המאמר מתאר ומנתח את קשר הגומלין בין המפלגות לפקידות הממשלתיות. כתבת-תחקיר מיוחדת, "מי אחראי לגניבות?", מתארת מעט מהמרתח במשרד-הביטחון בימי קרן-הנגן. כתבת-תחקיר אחרת, תחת הכותרת "הפושע הקרוש", מציגה תעודות מחיריות בדבר האופן שבו הגן ה"ר" ישראל רודולף קסטנר על פושע המילחמה הנאצי קורט ככר, מי שהיה שטאנדרטן-פיהרר (גנרל) של ה"אס"א הנאצי. בכתבה מקיפה "הגעתי לפטר!" מתאר דויד בוואר את הפלע הארום, המחבר, חבר יהודי במערכת הירחון הגיאוגרפי הלאומי האמריקאי, שפרטט את משאת נפשו של צעירים ישראלים רבים, בנייהם המרשה שנהגו כשנה וחצי קודם לכן, כשניסו להעפיל אל הפלע הארום.

הכתבה "מותו של מתנדב" מביאה את סיפור מותו של חיים מילר במהלך השירות הלאומי. תחת הכותרת "גוליבר כארץ הארנקים" מציג כתבו המשוטט של "העולם הזה" באירופה, עמוס קינן, רשמים מאירופה: "הנוער המשוכל בצרפת, בדיוק כמו בישראל, חושב בכל מאודו אך להשיג כסף כדי שיוכל לומר מה הוא חושב..."

בשער הגליון: ה"ר" ישראל רודולף קסטנר ופושע-המילחמה הנאצי קורט ככר.

"העולם הזה" 957 תאריך: 16.2.1956

העיתון, והוציא עיתון נוסף. באותן השנים התאבד הלבר בצעירה יפהפיה בשם אמיליה. אותה נשא לאשה.

מילחמת-העולם השנייה רוששה את הלבר כליל. מה שעבר עליו באותן השנים היה העתק מדויק מגורלם של כל יהודי פולין ששרדו בחיים. אולם שנות הסבל והרעב הותירו בהלבר את חושו המסחרי. עסקיו באירופה של אחרי המלחמה נש" ארו בלתי ידועים, אך כשעלה לפני חמש שנים לישראל לא היה חסרי-כל.

הדרך להצלחה. זאב ואמיליה הש- השתקעו בנהריה. הוא פתח בית-מלאכה קטן לצעצועים מעץ, היא ניהלה את הפנסיון שרכשו במקום. הווג חי חיים שקטים, חסרי מתיחות. שכנים ראו אותם תמיד, כששלוש שורות בין השניים. באחד הימים חלה תמורה בחייהם. זאב נפגש במקרה עם ידיד לספסל-הלימודים בגימי נסיה בלבוב, שבנד אחריכך באחד העי- תונים של הלבר. היה זה שלום ידידיה. עד מהרה שוכנע הלבר כי די לו לעסוק בצעצועים של עץ, וכי כדאי יותר לעסוק בצעצועים מנייר. הוא החליט לחסל את בית-המלאכה ולהשקיע את כספו בשביר עון אותו ערך ידידיה.

אמיליה התנגדה לשינוי בחייהם, שגרר אחריה העתקת דירתם לתל-אביב, לדירה בת חדר אחד ברחוב קרל נטר בתל-אביב. זמן מה המשיכה לנהל את הפנסיון בנהריה. אולם לאחר ביקור בדירת בעלה, בו העיפה מבטים חשדניים לעבר בעלת הדירה הצעירה והתנגנית, הצטרפה אליו. צעצועי הנייר בהם החל הלבר להתעסק לא גרמו לו קורת רוח מרובה. הוא חיפש דרך לעלות ולחזור לממדי הצלחה שהיו לו בלבוב.

ההודמנות לכך נמצאה לאחר שהדור, עיתון הערב של מפא"י, נסגר. אנשי מפא"י הביעו את נכונותם להעמיד כינם את דפוס המפלגה לרשות עיתון ידידותי. כשם שעשה זאת בפולין, החליט הלבר להוציא לאור עיתון ערב זול, בשעות חסרות מתחרים. לשם כך היתה נחוצה לו עוד השקעה כספית. השותף נמצא עד מהרה, והלבר מציגו השקיע את כל הסכונותיו שבאו מכירת הפנסיון בנה- ריה, כאן נתקל הלבר בהתנגדותה של אמיליה. האשה טענה כי ההשקעה בלתי בטוחה והסיכון גדול. בעלה חשב אחרת. סעיף בצוואה. ביום בו הופיע העי- תון היה ברור כי הוא נכשל. אמיליה נראתה מדוכאה ומשונה, והתהלכה כסה- רורית. מכריה הבחינו כי משהו מתרחש בקירבה. לפני שבועיים העלה אותה איש המעליה בבניין החברה הכלכלית בתל-אביב לקומה השישית. שם עמדה אמיליה בחדר המדרגות, והוציאה מראה מנרתיקה וצבעה את שפתיה.

כשירד איש המעליה לקומת הקרקע, היתה גם אמיליה שם, מוטלת בחדר המדרגות. היא קפצה מהקומה השישית. בצוואה שהשאירה, קבעה אמיליה סעיף מפורש האוסר להשתמש בכספה למימון הוצאת עיתון הערב. כעבור שלושה ימים נסגר ערב טוב.

אנשים

שרהחזן משה שרת בתשובה לשאלתה: "איך שאלות בלתי-זהירות, יש רק תשובות בלתי-זהירות." ח"כ חרות ה"ר יוחנן באדר: "ישנם שני סוגי בעיות: בלתי חשוי בות, ובלתי ניתנות לפיתרון."

אבא אבן מאיים על אמריקה * צי"ס'חרס'ינה * השאלות

והתשובות של משה שרת * הבעיות של יוחנן באדר

מדיניות

רמז ממוסקבה

אבא אבן היה מרוגן מאוד כאשר הודיע, לפני כמה חודשים, שאם אמריקה לא תספק נשק לישראל, תקח ישראל נשק מכל אדם שיציע לה. הודעה זו לא מצאה תן בעיני האמרי- קאים. מי זה "כל אחד?" שאלו הם בנימוס. האם גם הסובייטים? מיד הוזרו דובר משרד-החוץ להכחיש כל כוונה וזוגית כזאת מצד ישראל. הק"ן לפלירט. בינתיים עוברים החור דשים, שום נשק אמריקאי אינו מגיע לישראל. לעומת זאת מונחים במחסני הצבא הסובייטי כמה אלפי מטוסי-סילון מכל הסוגים, שאין להם שימוש. לפתע החלו מבצעים רמזים: האם מדינת- ישראל מעוניינת לקבל נשק סובייטי? תחילה לא התייחסו לרמזים אלה ברצי- גות, אולם אי אפשר היה להתעלם מהם. אמנם לא מעוניינים הסובייטים לאבד את אהדת הערבים, אותם רכשו זה עתה, אולם שני נימוקים חשובים יכלו להסביר את הרמזים: רצונו של ניקיטה כרושצ'וב להר- כיח לגמאל עבד-אל-נאצר שכדאי לו להפסיק את הפלירט עם אמריקה בקשר לסכר אסואן. הכוונה לאלץ את ישראל לפרוש מן המחנה המערבי, להעביר לידי צה"ל כלי-נשק אשר כל חלקי-החילוף והתחמו- שם שלהם שיצרכו לבוא גם בעתיד מברית-המועצות. הסיכויים? יודעי דבר חדלו מזמן לנבא נבואות כבל הנוגע לפעולותיו של ניקי- טה כרושצ'וב חובב ההפתעות.

מעילות

המרחץ של צימרמן

שלמה צימרמן אוהב-התפתחים לא נתי פס במקרה לפני שבועיים כשערי גמל חיפה. מילכתב אנונימי הגיע בשוק חל- דש שעבר הציע לקציני המכס לפקוח עין על מנהל האספקה של צים. צימרמן עצמו לא דאג. הוא לא האמין שיש מישהו הרוצה ברעתו. להיפך, היו לו ידידים רבים כמעט בכל מקום בו נמצא סניף של חברת הספנות שוהם-צים. כאשר, למשל, שמעו צימרמן-עומד לבנות לעצמו יולה בנהו-שאנו, נהלצו כל ידידיו לשלוח לו מתנות יקרות. אם היה טעם מזור במקצת, ולא שלחו לו זיה-פרחים ענקיים או דברי-אמנות, הרי אין להאשים את צימרמן התמים. אם התעקש פקיד בכיר בצים, סניף נאפולי, לשלוח לו דווקא אמבטיית חרסינה ירוקה ושני כיורים, מי הוא שיתנגד?

חיבתו השטוריה של צימרמן לחרסינות מתוצרת חוץ הגיעה עד לאזוניו של רודי אברהמסון, מפקח המשק של צים בגרי- מניה. הוא מיהר לשלוח לוילה ההולכת ובנבנית 2000 מרצפות חרסינה יקרות.

מי אחראי לגניבות? תחת כותרת זו הופיע תצלום של המנכ"ל הצעיר של משרד-הביט- יון, שימטון פרט, בכתבה על עיסקת הסנדורים בין משרדו לבין שייקה ירקוני. בין השאר נכתב בכתבה: "הסוחרים החלו לוחצים על משרד-הביטחון. בעזרת ידידים ושכירים במשרד הממשלה, כנסנו ובמוסדות הלאומיים, אילצו את שימטון פרט לבטל את הבטחתו לשייקה, ולפרסם מיכרד פומבי למכירת הסנדורים. אולם כפיצוי, הבטיח לשייקה כי המכונות שמורות אך ורק לו - יהיו תוצאות המיכרד אשר יהיו. שוב פעל שירות הידיעות של הסוחרים, מתנגדיו של שייקה, והם איימו בשטרוריה. שימטון פרט, לשעבר פרסקי, מנהל המישרד החשוב ביותר במדינה, צעיר תל-אביבי רגיל בן 33, שבנו של סוחר-צעים ידוע, נבהל. הוא הכריז כי השעה היא שעת חירום - זביטל את המיכרד ואת העיסקה עם שייקה..." בתמונה: שימטון פרט עם חיים לסקוב.

עיתונות

צעצועים מנייר

לפני שלושה שבועות הופיע בחוצות, בקול רעש גדול, עיתון הערב החדש שנשא את השם ערב טוב. רבים חוו את גורל העיתון מראש. ינבאו לו כי חיו יהיו חיי-שעה. אולם גם רואי השחורות לא האמינו כי העיתון יגווע עוד כמעט כטרם טעם את טעם החיים - שבועיים בלבד אחרי הופעתו. מותו המוקדם של העיתון לא היה עלול לזעזע איש, לולא הסתתרה מאחריו טרגדיה אישית, טרגדיית חייו של בעל העיתון.

מלכוב לישראל. זאב (ויגמונד) הלבר (51) היה עיתונאי מצליח בפולין של שנות השלושים. הצלחתו גדלה, כשיעד נצל את שעות הערב בהן לא הופיע אף עיתון. הוא הוציא עיתון בשם ערב טוב בשפה הפולנית. העיתון שנמכר בי- מחיר פרוטות היה חסר-מתחרים, וזכה לתפוצה ענקית בעיר לבוב. הלבר זכה לרווחים, ורכש את בית-הדפוס בו הודפס

צימרמן יכול לדבר. לפי סעיף משעמם וחסר חשיבות בהון, מותר לאזר רח לקבל מתנות בשווי 112 דולר כל שלושה חודשים. אם היה הפרש זמן קבלת שני המישלוחים חודש אחד בלבד, הרי יתכן שצימרמן ארכו הימים מאוד, והחודש בין נובמבר 1955 ודצמבר נראה לו כשלושה חודשים צימרמן ראה את הדבר כטבעי גם כאשר קבעו לו במכס מחירים גמוכים בהרבה מן המקובל. לפתע התערער מעמדו של צימרמן. מעטה הפרוטקציה התקלף ונפל מכתפי חבר הנהלת צים המיוחס, והוא עמד ערום כעולה חדש מול פתחי המכס. ההב- רחה הפעוטה של תפוחים וסוגיות קפצה לכותרות הראשיות, ואחריה - החרסינה והאמבטיה.

לסגן מנהל המכס, גידעון באום, אף נרמו כי יפוטרו - בשל התחשבותו היתרה במעמדו של מקבל המתנות, התחשבות שאהה על-פי הוראה. חיפאים מנוסים ראו בכך ניסיון לצוד שתי ציפורים במקצפת- חרסינה אחת: גם באום, גם צימרמן, אינם חברי מפא"י ועל כן עלולים להפ- ריע לשלוחה המפא"יית כמעט-לחלוטין של המוסדות הנאצלים שבהם עבדו.